

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Σαμάνοι (ή σαμάνες) είναι υποτίθεται οι ειδικοί της έκστασης και του μυστικισμού. Ανευρίσκονται στη Σιβηρία, τις Φιλιππίνες, την Αμερική, Ινδονησία, Ωκεανία, την Αφρική και αλλού. Στις παραδοσιακές μορφές του ο σαμανισμός απαντάται στη Σιβηρία, Κεντρική και Βόρεια Ασία. Για τις φυλές τους είναι οι μάγοι-γιατροί. Ενέπνεαν τρόπο, παράλληλα με τον τρόπο προς τη δύναμη του αρχηγού της φυλής (τους θεωρούσαν μάνα-δυναμούχους), και σίγουρα απολάμβαναν περισσότερα οφέλη. Είχαν σημαντικό ρόλο στις πολιτικές αποφάσεις (πολέμου, διευθέτηση κρίσεων κ.λπ.) Η αποκρυφιστική θεωρία τους είναι ο ολισμός και η θρησκευτικότητά τους είναι ανιμιστική (πίστη σε πνεύματα που βρίσκονται παντού και μέσα σε όλα τα όντα). Όλα είναι Ένα πρεσβεύουν, και την ενέργεια που διαποτίζει τα πάντα και υπάρχει παντού μπορούν δήθεν να δεσμεύσουν και να ενωθούν μαζί της ως να πρόκειται για έναν και μόνο Οργανισμό μέσα στο σύμπαν, δια του οποίου εναρμονίζονται και λειτουργούν όλα.

Η έκσταση για τον σαμάνο είναι το κλειδί της ύπαρξης, αφού ο σκοπός της ζωής είναι να φτάσει κανείς σε «διευρυμένες καταστάσεις συνείδησης» και αυτό θεωρείται πνευματική επιτυχία. Επιτυγχάνεται με ειδικές τελετουργίες, και ο σαμάνος αντικαθιστά ολόκληρο ιερατείο, που έτσι κι αλλιώς δεν υπάρχει στην κοινότητά τους. Εννοείται ότι σε αρκετά μαγικά περιβάλλοντα βιώνονται τέτοιες συνειδησιακές αλλαγές, αλλά όλοι οι μάγοι δεν είναι σαμάνοι, ενώ οι σαμάνοι είναι μάγοι, είναι μάλιστα μέντιουμ της υπαίθρου, που καταλαμβάνονται από πνεύματα -από αρχαιοτάτων ειδωλολατρικών χρόνων- χάνουν την ελευθερία τους και υποδουλώνονται σε όντα της αβύσσου, τα οποία η χριστιανική γλώσσα ονόμαζε πάντοτε 'δαιμόνια'. Πρόκειται εδώ για παγανιστικής ιδεολογίας πνευματοληψία, όπου το σώμα, η φωνή κ.λπ. του ιεροδιάμεσου δανείζονται στα πνεύματα για να εκφραστούν. Η δύναμή τους είναι πάντως φακιρική και ασυνείδητη.

Μια μαεστρία που εφαρμόζεται για τη διάδοση του σαμανισμού, στην οποία οφείλεται εν πολλοίς και το ενδιαφέρον που δείχνουν ορισμένοι στη Δύση, είναι ότι οι σαμάνοι παρουσιάζονταν εξ αρχής σαν θεραπευτές των ανθρώπων, γνώριζαν τα φυτά και ερμήνευαν τα όνειρα, με τρόπο υπερβατικό, αφού, είτε περιπίπτοντας σε εκστατικές καταστάσεις είτε βγαίνοντας, όπως διδάσκουν, από τον εαυτό τους, μαθαίνουν τις θεραπευτικές τέχνες από πνεύματα ή από θεούς, και σίγουρα, λένε, επισκεπτόμενοι 'περιοχές' που ανθρώπου νους δεν μπορεί να φτάσει και να στοχαστεί.

Θεωρούνται γι' αυτό από τις διάφορες κοινότητές τους οι εκλεκτοί, τα ιδιαιτέρως ιερά διάμεσα και οι μόνοι που μπορούν να προσπελάσουν και ταξιδέψουν στους υφιστάμενους κόσμους κατά τα πιστεύω τους, που είναι ο ουρανός, η γη και τα καταχθόνια. Στα μέρη αυτά εισχωρούν δι' ανοίγματος, και είναι αυτό το ίδιο άνοιγμα στο σύμπαν απ' όπου και οι θεοί κατεβαίνουν στη γη. Να γιατί οι φυλές τους έχουν αυτούς ως προστάτες, δεδομένου ότι μόνο οι σαμάνοι δύνανται να ζητούν τη βοήθεια των θεών και διαφόρων όντων, αμέσως μετά να κατέρχονται υποτίθεται στον άδη για να προσφέρουν υπηρεσίες στους κολασμένους ή να νικούν τα διαβολικά όντα. Επομένως οι πιο ειδικοί στο θέμα της μετά θάνατον ζωής,

πιστεύουν οι φυλές τους, είναι οι σαμάνοι.

Το έργο των σαμάνων είναι γι' αυτούς ενοποιητικό. Δηλαδή ως άλλοι Βούδες έχουν γνώση και ενώνουν παρελθόν, παρόν και μέλλον, συμφιλιώνουν ουρανό και γη, τους θεούς με τους ανθρώπους. Είναι τα κυρίως μέντιουμ που ξέρουν τα πάντα, τη στιγμή που καταλαμβάνονται από πνεύματα και τους αποκαλύπτεται το απόκρυφο μυστήριο. Βεβαίως, η έκσταση προξενείται σ' αυτούς και τεχνικά, είτε δια των ήχων ταμπούρλου, είτε με την επίκληση δυνάμεων του άλλου κόσμου (για τον Χριστιανισμό σατανικών). Όσο διαρκεί η καταληψία ο σαμάνος δεν νοιώθει πόνο και δεν αντιλαμβάνεται τους τραυματισμούς.

Το παγανιστικό παλαιό παρελθόν τους φαίνεται από την πίστη τους σε ζώα βοηθούς που είναι πολλές φορές οι δάσκαλοί τους (τοτεμικές αντιλήψεις), αλλά και από την ιδεολογία που έχουν της ταυτίσεως με κάποια ζώα και της μιμήσεως των φωνών τους, αφού άλλωστε δέχονται ότι η μεταμόρφωση σε ζώο είναι σαφώς προχωρημένο επίπεδο πνευματικής εξέλιξης.

Σαμάνες γίνονται κάποιοι, κατά τα πιστεύω τους, μέσω της εκλογής τους από ορισμένους θεούς ή από προγονικά πνεύματα, και σε στιγμές δραματικές κυρίως, όπως είναι μια ασθένεια, η πτώση κεραυνού και άλλα παρόμοια. Τότε τους γνωστοποιείται πως από την ώρα εκείνη οφείλουν να ακολουθήσουν την απόκρυφη μοίρα τους και εκείνη του σαμανιστή ιατρού. Ο σαμάνος στη συνέχεια καθοδηγείται από τον «γκουρού» του ή από προστατευτικά πνεύματα, που μπορεί να είναι και πνεύματα ζώων, και μαθητεύει στις τεχνικές της γλώσσας των μάγων για να επικοινωνεί με τα ζώα και τα υπερφυσικά όντα.

Δια της σαμανιστικής ασκήσεως που ενδέχεται να διαρκέσει χρόνια και είναι επίπονη, κάποτε εμφανίζεται ένα ζώο πνεύμα-καθοδηγητής. Τότε αυτό γίνεται στον νεοφώτιστο σαμάνο πνεύμα-οδηγός και προστάτης. Παθαίνει ζαλάδες, έχει τάσεις λιποθυμίας, το πνεύμα τον ελέγχει και το καλεί με ειδικό τραγούδι. Ο τρόπος που γίνονται όλα αυτά δεν διαφέρει εξωτερικά από εκείνον του επιληπτικού, μόνο που ο σαμάνος με δικό του τρόπο και τεχνικές προκαλεί παρόμοιο αποτέλεσμα. Η ψυχή του τότε ταξιδεύει έξω από το σώμα του και συλλέγει πληροφορίες από το υπερπέραν. Σε ορισμένες περιπτώσεις για να επισπευτεί το αποτέλεσμα και να πέσει γρηγορότερα σε δαιμονική (για την εκκλησιαστική εμπειρία) καταληψία το δαιμονόπληκτο 'χαρισματικό' άτομο -ή στη γλώσσα τους 'θεραπευτής σαμάνος'- χρησιμοποιούνται ναρκωτικά. Και στη συνέχεια ο σαμάνος ανεβαίνει στον θείο κόσμο των πνευμάτων, κατεβαίνει στη κόλαση, επικοινωνεί με τους νεκρούς, μαθαίνει τους απόκρυφους χώρους και βιώνει θρησκευτικές αποκαλύψεις.

Όλα τα ανωτέρω δεν έχουν καμία σχέση με τον εκκλησιαστικό τρόπο ζωής, με την εν Χριστώ ελευθερία, με το Άγιο Πνεύμα που μας μεταμορφώνει, με την άκτιστη Χάρη του Σταυρωθέντος για την ημών σωτηρία Υιού του Θεού, την κατά Χάριν ένωση με την Αγία Τριάδα και την αγιαστική ζωή και τελειοποίηση των πιστών δια της ταπείνωσης, της μετάνοιας, της Θείας Κοινωνίας. Όταν οι άνθρωποι καταδυναστεύονται από τα ακάθαρτα πνεύματα στερούνται της ψυχικής και σωματικής τους ελευθερίας, χάνουν την ελπίδα της σωτηρίας και γίνονται

υποχείρια σκοτεινών δυνάμεων, που τους εξουσιάζουν σε όλα. Ήλθε όμως ο Υιός και Λόγος του Θεού στη γη μας και γκρεμίστηκαν οι δαίμονες δια του ζωοποιού θανάτου και της Αναστάσεώς Του. Αυτόν ακολουθώντας βιώνουμε εκκλησιαστικά μια ζωή πλούσια σε πνευματικές δωρεές, την αγάπη Του, και την ψυχοσωματική μας λύτρωση από τώρα και στην αιωνιότητα.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:

π. Αντωνίου Αλεβιζόπουλου, 'Ο Αποκρυφισμός στο φως της Ορθοδοξίας', τ. 1ο, εκδ. Διάλογος, Αθ. 1994

Mircea Eliade, Σαμανισμός, εκδόσεις Ι. Χατζηνικολή, 2009

el.wikipedia.org/wiki/Σαμανισμός